

Prepoznavnost tematskih (učnih) poti na gorenjskem podeželju

Izvleček

Iz leta v leto se število tematskih (učnih) poti, predvsem na podeželju, povečuje. Vzrok temu so vključevanja le-teh v različne projekte in finančne spodbude raznih razpisov. Od začetnih gozdnih učnih poti so se do sedaj razvile tematske poti z naravoslovno, kulturno-zgodovinsko, športno-rekreativno in kombinirano tematiko. Ob tem se postavljajo vprašanja, kdo so pravzaprav uporabniki tematskih poti, ali so le-te dovolj prepoznavne v svoji širši in ožji okolici, ali služijo svojemu namenu, kako jih popularizirati in ali jih je treba posodobiti. Večinoma ustanovitelji in vzdrževalci tematskih poti razpolagajo s podatki o obisku le tistih skupin, ki so najavljene in imajo na razpolago vodiča. Prepoznavnost tematskih poti med učenci oz. dijaki, ki so ena od ciljnih skupin, se je ugotavljala z anketo. Dejstvo je, da z naraščanjem ponudb tematskih poti sorazmerno ne narašča tudi prepoznavnost in uporabnost le-teh, zato bo v prihodnje treba dejavnosti in finančna sredstva usmeriti predvsem v popularizacijo in posodobitev tematskih poti.

Ključne besede: tematske (učne) poti, Gorenjska, podeželje, prepoznavnost, dijaki

Recognition of themed (educational) tracks in Gorenjska countryside

Summary

Every year the number of themed (educational) tracks is increasing, especially in the countryside. The reason for the increase is the incorporation of these tracks into various projects and financial incentives. Natural, cultural, historical, recreational and combined theme tracks have developed from the initial educational forest tracks. All these themes propose questions like who are the users of thematic track; are the tracks recognized enough in their broader and narrow community; do they serve their purpose; how to popularize them and are they in need of an update. Most of the founders and maintainers of thematic tracks have visiting information for only those groups that are pre-announced and require a guide. Recognition of themed tracks among pupils and students, which are one of their target audiences, was tested with a survey. The fact that with the increase of variety of themed tracks, there is no proportional increase in their recognition and usage only means that, in the future, all action and resources will have to be channelled in modernization and popularisation of these tracks.

Key words: themed (educational) tracks, Gorenjska, countryside, recognition, students

1 Uvod

V zadnjem času vedno bolj narašča tako imenovani ekoturizem (ang. ecotourism, nature based tourism), za katerega so podane različne definicije, ena najbolj ambicioznih pa je Valentinova (Valentine v Orams, 1995, str. 81), ki pravi, naj bo ekološki turizem omejen na vrsto turizma, ki temelji na:

1. relativno nedotaknjeni naravi,
2. načelih ne-poškodovano, ne-uničeno,
3. neposrednem prispevanju k nedeljenemu varstvu in upravljanju določenega področja in
4. je predmet ustrezne in primerne ureditve upravljanja.

Zdi se, da imata tako privatni turistični sektor kot javni, ki upravlja zavarovana in druga naravna območja, isti cilj, to je dovoliti ustrezno uporabo naravnega okolja za turizem in rekreacijo ob istočasni zaščiti okolja pred degradacijo. Načini, ki so tradicionalno uporabljeni pri upravljanju narave v rekreacijske in druge namene, so razdeljeni v tri glavne kategorije:

1. tehnična opremljenost in ureditev v obliki zaščit, ovir, tehnične ureditve poti in ostalih zmogljivosti, ki vplivajo na obnašanje obiskovalcev,
2. neposredni nadzor v obliki pravil, napotkov ... za obnašanje v naravi (kaj je dovoljeno in prepovedano) in
3. indirektna metoda, ki naj zmanjša neprimerno obnašanje udeležencev in sloni na neposrednem izobraževanju. (Orams, 1995)

Tak način (okoljskega) izobraževanja v naravi imenujemo interpretacija in ga je prvič definiral Tilden (Tilden v Orams, 1995, str. 84) kot izobraževalno aktivnost s ciljem razkriti pomen in odnos do narave z uporabo izvirnih (originalnih) objektov, z neposredno izkušnjo in z ilustrativno predstavo, ki je boljša od golega sprejemanja informacij. Mnogi primeri programov interpretacije narave kažejo, da ne pomagajo samo pri njeni zaščiti, temveč povečujejo tudi zadovoljstvo obiskovalcev (Alcock, Jelinek, Beckman v Orams, 1995, str. 84). Tradicionalno so bili programi interpretacije izvajani s strani vladnih ustanov in organizacij, kot so nacionalni parki, rezervati, gozdovi, v zadnjem času pa je veliko več privatnih upravljavcev in turističnih agencij, ki spoznavajo pomembnost tehnik interpretacije, ki odgovarjajo potrebam k naravi orientiranih turistov in zaščiti naravnih znamenitosti (Travelweek v Orams, 1995, str. 84)

Tematske poti (ang. greenways, interpretative trails) so odličen mehanizem povezovanja in uravnoteženja potreb, ki nastajajo pri razvoju naselij ob hkratnem varovanju okolja. Njihova vloga je združevanje različnih javnih potreb po rekreaciji, zaščiti okolja in alternativnem transportu. Razvoj podeželja prinaša snovalcem tematskih poti resne izzive, s katerimi naj bi zadovoljili različne interese. Najpomembnejša pri tem pa je zaščita okolja. (Conine et al., 2004).

Pri snovanju tematskih poti je zelo pomembno identificirati potencialne uporabnike oz. obiskovalce (pohodniki, kolesarji, turni smučarji ...). Za ugotavljanje potreb obiskovalcev in regulacijo obiskov so potrebne naslednje informacije: tip in število obiskovalcev, porazdelitev obiskovalcev na različnih lokacijah preko leta, katere aktivnosti na katerih lokacijah, pričakovanja obiskovalcev, estetski in psihološki učinki – kako privabiti obiskovalce. Primerne metode za pridobivanje tovrstnih informacij so opazovanje obiskovalcev, štetje števila obiskovalcev/avtomobilov na parkiriščih in frekvenca obiskov. (Gephart et al., 2007)

V zadnjih letih se v Sloveniji in drugih državah EU s sredstvi, ki se jih lahko pridobi preko raznih projektov in razpisov, ustanavlja in oblikuje vedno več tematskih poti. Le-te so namenjene izobraževanju, turizmu in rekreaciji. V dokumentu Strategija razvoja turističnega

proizvoda pohodništva v Sloveniji iz leta 2005 je prikazan Sistem(atizacija) pohodniških poti (str. 44), ki je pomembna podlaga za vzpostavitev centralnega informacijskega sistema, ki naj bi spremljal ter evidencialno različnost in pestrost te ponudbe v Sloveniji (http://www.slovenia.info/pictures%5CTB_board%5Catachments_1%5C2007%5Cpohodnistv_o_koncni_dokument_3743_5118.pdf, 12. 4. 2012)

Enoten seznam tematskih poti v Sloveniji še vedno ne obstaja, delna seznama pa lahko najdemo pri Zavodu za gozdove Slovenije v Seznam gozdnih učnih poti v Sloveniji (ZGS 2006), na katerem je 96 gozdnih učnih poti (<http://www.zgs.gov.si/slo/delovna-podrocja/delo-z-javnostmi/gozdne-ucne-poti-zgs/index.html>, 26. 3. 2012) ter v seznamu učnih poti na Ministrstvu za okolje in prostor, na katerem je 107 učnih poti (<http://www.za-ljubitelje-narave.mop.gov.si/>, 26. 3. 2012).

V viru Študija izvedljivosti tematskih poti Gorenjske (Roškar, 2007, 7) naročnik definira tematsko pot: »Tematska pot je vsaka s smerokazi in informacijskimi tablami urejena pot, po kateri se predvsem hodi peš, izjemoma kolesari.« Naročnik omenjene študije je bil BSC, Poslovno podporni center d.o.o. Kranj, izvedena pa je bila oktobra 2007. Ugotovljeno je bilo, da je na Gorenjskem 41 tematskih poti, od tega 29 obstoječih, 8 v izdelavi in 4 načrtovane. (http://www.bsckranj.si/resources/files/doc/tematske_poti/STUDIJA_IZVEDLJIVOSTI_TEMA_TSKIH_POTI_GORENJSKE.pdf), 26. 3. 2012).

V letih 2009 – 2010 je BSC, Regionalna razvojna agencija Gorenjske, za naročnika LEADER LAS opravila naslednje tematsko profiliranje naslednjih poti: Rovnik – slap Šum (občina Kranj) (naravoslovno učna pot), sprehajalna pot Trstenik – Sv. Lovrenc – Bašelj, Javorniški Rovt z do sedaj neurejenim Zoisovim parkom z botanično redkimi rastlinami (občina Jesenice) in stara romarska pot Županova pot od Kovorja do Brezij (občina Tržič). (<http://www.bsc-kranj.si/O-nas/Reference>, 26. 3. 2012). Na novo so bile na Gorenjskem od leta 2007 torej oblikovane še najmanj 4 tematske poti, ki niso bile načrtovane.

Ugotovitve kažejo, da obisk tematskih poti raste, poseben pomen pa imajo na področju izobraževanja, medgeneracijskega in vseživljenjskega učenja. Interpretacija narave zgolj s postavitvijo vsebinskih tabel je na mnogih poteh obogatena s ponazoritvijo dogodkov in drugimi zanimivimi rešitvami, z vključevanjem domačinov in ostale kulturnozgodovinske dediščine. (<http://www.interpretacija.si/>, 26. 3. 2012).

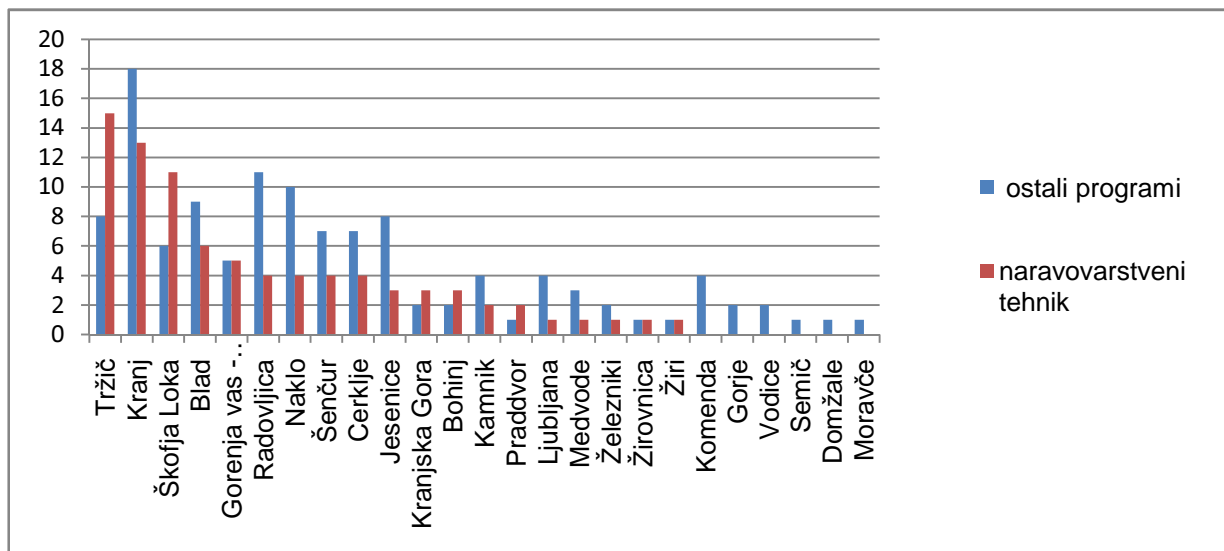
Namen prispevka je opozoriti na nesorazmerje med povečevanjem števila tematskih poti na Gorenjskem in njihovo prepoznavnostjo ter uporabo, cilj pa ugotoviti, koliko dijaki, ki se šolajo v BC Naklo in prihajajo iz različnih občin Gorenjske, poznajo in uporabljajo tematske (učne) poti, saj so prav mladi ena od pomembnih ciljnih skupin, ki so jim te poti namenjene.

2 Metode dela in rezultati ankete

Opravljen je bil anketa odprtega in zaprtega tipa, ki je vsebovala 15 vprašanj, in v katero so bili vključeni 204 dijaki, od tega 120 iz letnikov : 1., 2. in 4. letnik živilsko-prehranskega tehnika, 2. in 3. letnik biotehniške gimnazije, 2. in 4. letnik hortikulturnega tehnika in 4. letnik kmetijsko-podjetniškega tehnika ter 84 dijakov iz programa naravovarstveni tehnik. Anketa je bila izvedena februarja 2012. Prvi sklop vprašanj se je nanašal na identifikacijo dijakov (spol, vključenost v program, kraj obiskovanja OŠ) in na prepoznavnost pojmov, vezanih na tematske poti, na številčno oceno teh poti na Gorenjskem in njihovo opremljenost. Drugi sklop pa se je navezoval na obisk tematskih poti v času šolanja v OŠ, v BC Naklo in obiske v prostem času. Podatki so bili smiselno vneseni in obdelani v programu Microsoft Excel ter grafično prikazani.

2. 1 Prepoznavnost tematskih poti

V anketo so bili vključeni 204 dijaki, od tega 84 iz strokovno tehniškega programa naravovarstvenik, 120 pa iz ostalih strokovnih tehniških programov. Vprašani dijaki so osnovno šolo obiskovali v 25 različnih občinah.

Slika 1: Anketirani dijaki po programih izobraževanja na BC Naklo in obiskovanju OŠ v različnih občinah.

Dijaki so se odločali med naslednjimi štirimi definicijami, ki so po njihovem mnenju najbolj ustrezne za označitev tematske poti:

1. Tematska pot je vsaka pot, ki uporabniku omogoča celovito doživetje vsebine, ki ji je pot namenjena.¹
2. Tematska pot je učna pot, ki je speljana v naravi oz. podežlju, opremljena z vsebinskimi in usmerjevalnimi tablam in posvečena eni ali več temam, ki jih lahko na tej poti opazujemo, doživljamo in spoznavamo.²
3. Je skozi naravo speljana mreža pešpoti, ki povezuje pokrajinske značilnosti določenega področja, naravoslovne, zgodovinske ali kulturne, tako da so te dostopne slehernemu obiskovalcu.³
4. Pojem »učna pot« (ang. greenway, study trail) je definiran kot linearni odprt prehodni pas, ki povezuje področja narave in naseljena mesta.⁴

Največ dijakov, kar 66 %, se je odločilo za definicijo tematske poti št. 2, ki je verjetno najbolj preprosta in jasna, 19 % dijakov je izbralo definicijo št. 3, ki je še vedno dovolj razumljiva, 12 % se jih je odločilo za definicijo št. 1 in samo 3 % za definicijo št. 4, ki je najkrajša in po svoje tudi najkompleksnejša, vendar dijakom očitno premalo nazorna.

V sistematizaciji pohodniških poti (Strategija ..., 2005) se pojavljajo termini tematske/turistične poti in učne/naravoslovne poti, ki označujejo vsebinsko različne poti, med

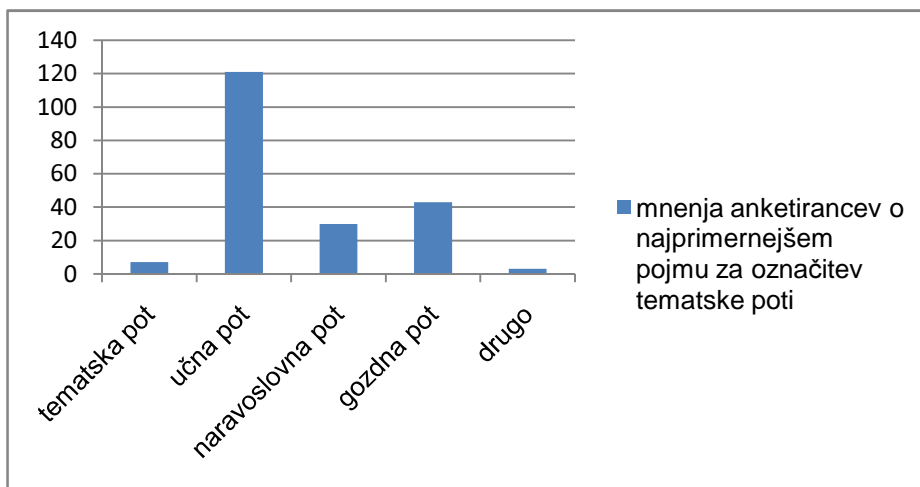
¹ Roškar, S., 2007

² Nina Kaličanin

³ Arsenijević, M., 2006

⁴ Conine et al., 2004

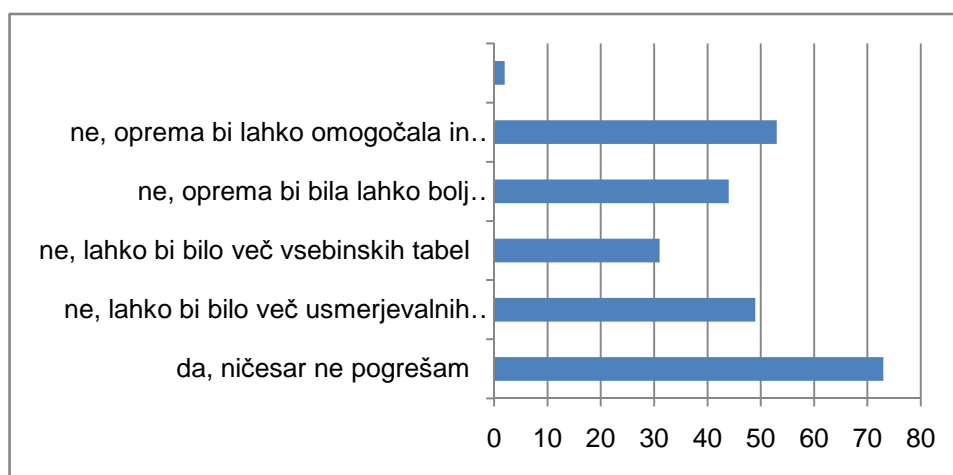
strokovnjaki in v drugih strokovnih člankih pa se vedno bolj uporablja izraz tematska pot. Zanimalo nas je, katera oznaka je dijakom najbližja.

Slika 2: Mnenja anketirancev o najprimernejšem pojmu za označitev tematske poti.

Slaba polovica vprašanih dijakov meni, da je na Gorenjskem srednje veliko tematskih poti, to je med 10 in 20, malo manj, 39 %, jih meni, da je poti veliko, med 20 in 50, 9 % jih meni, da je poti veliko, nad 50, in 8 % jih meni, da je poti manj kot 10. Odgovori odprtega tipa, ki sprašujejo, katere poti so dijaki obiskali v času šolanja v BC Naklo in v svojem prostem času, kažejo na to, da med tematske poti uvrščajo tudi pohodniške (npr. Pokljuka) in planinske (npr. Roblek) poti ter razne turistične destinacije (npr. Bled).

Pri podajanju mnenj o urejenosti tematskih poti je bilo možno izbrati več odgovorov.

Slika 3: Mnenja anketirancev o tem, ali so tematske poti primerno urejene.

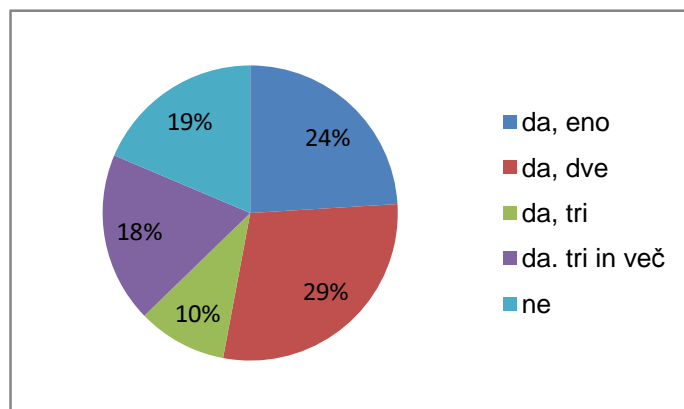
Dva odgovora sta bila vpisana pod Drugo, kjer naj bi dijaki podali svoje mnenje: eden pravi, da poti ne pozna, drugi pa predlaga, naj bodo bolj zabavne.

Med naravovarstvenimi tehnikami je 93 % dijakov, ki nimajo ideje za tematsko pot, med ostalimi programi pa je takih 90 %. 7 % naravovarstvenih tehnikov ima idejo, da naredijo tematsko pot v Kranju, Žabnici in na Jezerskem, kjer naj se postavi več opazovalnic. Med 10 % dijakov iz ostalih letnikov pa so bili sledeči predlogi: Lesce – skozi podeželje, Drulovka, Izola –

Strunjan, Strahinj in okolica BC Naklo – po gozdovih, poljih in hlevih, iz Radovljice čez Šobec do Bleda, Bohinj v povezavi s čebelarstvom in rojstno hišo Jana Strgarja, Slovenske Konjice – zanimivosti naravnih in družbenih enot.

2. 2 Obisk tematskih poti

Zanimalo nas je, koliko dijakov je obiskalo eno, dve, tri ali več tematskih poti v času šolanja na OŠ ali pa jih sploh niso obiskali.

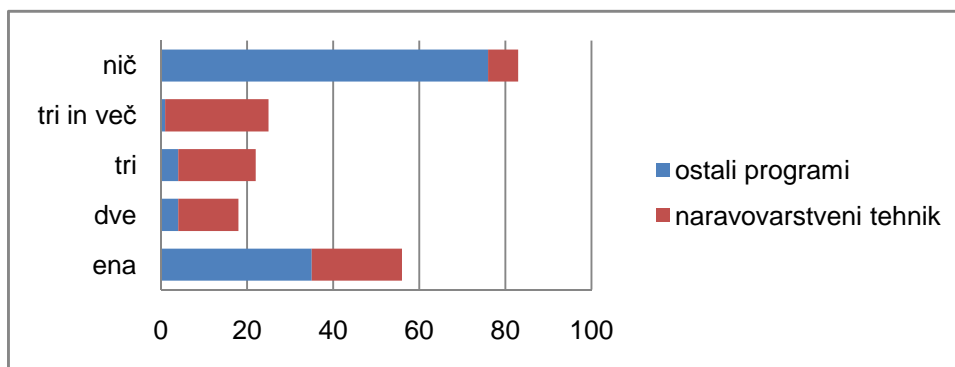
Slika 4: Odstotek anketirancev, ki so obiskali tematske poti v času šolanja na OŠ

45 % tistih, ki so pritrdili, da so tematske poti obiskali med šolanjem na OŠ, pravi, da se le-te nahajajo v bližini kraja šolanja in tudi v drugih krajih, 40 % je obiskalo poti v bližini OŠ ter 15% samo v krajih izven šolanja. Le-te so bile po vsebini različne, največ pa je bilo gozdnih.

Slika 5: Obiskane poti v času šolanja na OŠ po vsebinah

Kot lahko pričakujemo, so v času šolanja dijaki, vpisani v program naravovarstveni tehnik, obiskali vsaj eno tematsko pot (predvidevamo, da prvi letniki eno, višji letniki pa več poti), medtem ko ostali programi večinoma ne obiskujejo tematskih poti, čeprav so Vodno učno pot Strahinj, ki se prične pred šolskim ribnikom, oblikovali dijaki naravovarstvenega tehnika in je nastala v okviru projekta V. O. D. A.

Slika 6: Število obiskov tematskih poti v času šolanja na BC Naklo po programih

Veliko število dijakov, to je 61 % med naravovarstvenimi tehnikami in 64 % med dijaki ostalih programov, v svojem prostem času ne obiskuje tematskih poti. Odgovori tistih, ki jih obiskujejo, so bili naslednji: med naravovarstvenimi tehnikami jih je 12 % odgovorilo, da sami obiskujejo tematske poti, 10 %, da obiskujejo poti z družino in sorodniki in 6 % jih obiskuje v okviru društva ali druge organizacije. Med dijaki, ki obiskujejo ostale programe, pa so bili odgovori naslednji: 19 %, da obiskujejo tematske poti z družino ali sorodniki, 9 %, da jih obiskujejo s prijatelji, 6 % sami in le 2 % v okviru društva oz. druge organizacije.

3 Sklepi

Med strokovnjaki se za učno gozdno pot, naravoslovno učno pot, vodno učno pot, kulturnozgodovinsko ... vedno več uporablja termin tematska pot, dijakom pa je po rezultatih ankete še vedno najbližji izraz učna pot, sledita gozdna in naravoslovna pot, le 3% jih meni, da jim je izraz tematska pot blizu. Dijakom je najbližja definicija št. 2, ki označuje tematsko pot, sledi št. 3 – to sta definiciji, ki jasno in nazorno podajata opis poti. Termin tematska pot bi bilo potrebno postopoma poenotiti in ga popularizirati, da postane prepoznaven in ga ne zamenjujemo s planinskimi, pohodniškimi, kolesarskimi ... potmi, definicijo pa jasno in preprosto oblikovati, da je razumljiva širši javnosti. Večina anketiranih meni, da je na Gorenjskem srednje veliko (od 10 do 20) oz. veliko (od 20 do 50) tematskih poti, kar kaže na to, da se dijaki zavedajo obstoja teh poti v naravi. Večina odgovorov o urejenosti tematskih poti pravi, da vprašani ne pogrešajo ničesar, med tistimi, ki kaj pogrešajo, pa je največ odgovorov namenjenih opreми, ki omogoča in spodbuja aktivno vključevanje, več usmerjevalnih tabel in modernejšo opremo. Vsekakor bi bilo slednje pripombe smiselno upoštevati pri snovanju novih poti in obnavljanju starih.

V predmetniku devetletke je zapisano, da se v vsakem šolskem letu izvedejo trije naravoslovni dnevi, torej 27 naravoslovnih dni v času osnovnega šolanja. (http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmetniki/Predmetnik_splosni.pdf, 26. 3. 2012) Anketirani dijaki, ki so OŠ obiskovali v 25 različnih občinah, največ v Kranju, Trzinu, Škofji Loki, Radovljici, Bledu in Naklem, odgovarjajo, da so v času osnovnega šolanja obiskali 1 oz. 2 tematski poti (53 % dijakov), 18 % jih je obiskalo več kot 3 poti in kar 18 % ni obiskalo nobene. Kar 40 % teh poti se je nahajalo v bližini OŠ, 45 % dijakov pa pravi, da so se te poti nahajale tako v bližini šole kot v bolj oddaljenih krajih. Po vsebini so bile to največ poti z naravoslovno vsebino – največ gozdnih učnih poti, sledijo naravoslovne, vodne in kulturnozgodovinske. Glede na vse te ugotovitve bi bilo smiselno povečati promocijo tematskih poti na šolah, jih vključiti v naravoslovne dneve in ekskurzije,

izdelati priročnik ustreznih tematskih poti za posamezno triado OŠ in morda napisati celo delovni zvezek, povezan z vsebinami tematskih poti in katalogi znanj.

Predvidevanja, da anketirani dijaki, vpisani v program naravovarstveni tehnik, v času šolanja v BC Naklo obiščejo več tematskih poti kot dijaki iz ostalih letnikov, so se potrdila, saj jih le 8 % pravi, da niso obiskali nobene tematske poti (lahko bi šlo za dijake prvih letnikov, ki so bili odsotni), med ostalimi programi pa je takih kar 64 %, čeprav je v srednješolskih programih kar nekaj dni namenjenih naravoslovnim taborom, ekskurzijam, projektnemu delu ... (<http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2011/programi/index.htm>, 26. 3. 2012)

Pri obisku tematskih poti v svojem prostem času se dijaki, vpisani v program naravovarstveni tehnik in ostale programe praktično ne razlikujejo, saj jih malo čez 60 % sploh ne obiskuje tematskih poti. Tisti, ki jih obiskujejo tudi v svojem prostem času, pa to počnejo največkrat z družino ali sorodniki, manj s prijatelji ali sami, in zelo malo v okviru društva ali druge organizacije. Pri tem, katere tematske poti obiskujejo, največkrat omenjajo gozdno učno pot, sledijo športna steza v gozdu, trim steza, narodni park, barje na Goreljku, Pot miru in kanjon Kokre.

4. Zaključek

Dejstvo, da se na Gorenjskem iz leta v leto povečuje ponudba tematskih poti, samo po sebi ni dovolj. Svoj pravi pomen bodo poti dobile, ko jih bomo začeli ustrezno tržiti in uporabljati. Ena od večjih ciljnih skupin uporabnikov so šolarji, zato si je potrebno več prizadevati za prepoznavnost tematskih poti in jih vključevati v šolske programe. V ta namen je v prvi vrsti potrebno ozavestiti učitelje naravoslovja, družboslovja in ostalih, ki lahko tematske poti vključijo v svoje izobraževalne programe oz. tiste, ki so zadolženi za organizacijo taborov in ekskurzij. Smiselno bi bilo organizirati seminarje in delavnice, kjer bi učitelje usposobili za vodenje učencev po bližnjih tematskih poteh, učence in dijake pa spodbuditi, da tudi v svojem prostem času obiščejo tematske poti in na to temo pripravijo referate, projektne naloge, delavnice ali pa se izkažejo kot vodniki. Vsaka šola bi morala v svoji knjižnici imeti več izvodov prospektov različnih tematskih poti, nujno pa tiste iz svoje okolice.

Večjo prepoznavnost na terenu bi lahko dosegli tudi s poenotenjem označevanja vstopnih postaj in markacij, razvrščanjem po težavnosti, namembnosti ciljnim skupinam in uvajanjem enotnega preglednega seznama.

V Strategiji razvoja turističnega proizvoda pohodništvo so omenjeni rezultati raziskav dr. Rainerja Bramerja z marburške univerze, ki so bile izvedene med več kot 1000 pohodniki v Nemčiji in kažejo, da bi bilo potrebno povečati skrb za varnost, ponuditi krajše, doživljajske in intenzivnejše počitnice, specializirana in izobraževalno naravnana potovanja, pripraviti individualne programe, ponuditi večjo vrednost za manj denarja (vključevanje privatnih sob, manjših hotelov s sprostitev programom), uvesti »online« in »last minute« oz. »first minute« rezervacije, povečati pomen trajnostnega razvoja, podaljšati sezone, se povezati z drugimi turističnimi produkti (kolesarjenje, plavanje, adrenalinski parki ...) in poskrbeti za razvoj infrastrukture.

(http://www.slovenia.info/pictures%5CTB_board%5Catachments_1%5C2007%5Cpohodnistvo_koncni_dokument_3743_5118.pdf, 12. 4. 2012)

Večjo vključenost tematskih poti v turistično ponudbo lahko dosežemo le s trženjem le-teh preko turističnih informacijskih centrov, ki ob ostali ponudbi na enem mestu lahko promovirajo tudi tematske poti. Potrebno je povečati vključevanje lokalnih prebivalcev, tako z njihovo ponudbo raznih proizvodov in storitev, kot tudi na to temo izobraževati lokalne vodiče z znanjem tujih jezikov. Namesto, da se postavljajo nove poti, bi bilo potrebno več sredstev

vložiti v obnovo že obstoječih in povečati njihovo zanimivost ter interaktivno vključevanje obiskovalcev. Prav tako pa poti krajevne skupnosti, občine ali regije smiselno povezati in skupaj tržiti, kljub različnim ustanoviteljem in upravljavcem.

Literatura in viri

Arsenijević, M., Model učne poti na primeru parka Rafut, Diplomsko delo (online). 2006. (citirano 26. 3. 2012). Dostopno na naslovu: http://kt.ijs.si/markodebeljak/Supervisors/Mojca_Ars/DIPLOMA%20Mojca%20Arsenijevic%20MODEL%20UCNE%20POTI.pdf.

BSC Regionalna razvojna agencija Gorenjske. Reference (online). 2012. (citirano 26. 3. 2012). Dostopno na naslovu: <http://www.bsc-kranj.si/O-nas/Reference>.

Conine, A., Wei-Ning, X., Young, J., Whitley D., 2004. Planning for multi-purpse greenways in Concord, North Carolina. Landscape and Urban Planning 68, 271-287.

Gebhard, K., Meyer, M., Parkyn, M., Rohac, J., Roth, S. 2007. The Trail Planning Guide, An insight into the process of planning iterpretative trails. Ecological Tourism in Europe (ETE)

Ministrstvo za izobraževanje, znanost kulturo in šport. Predmetnik devetletne osnovne šole (online). 2012. (citirano 26. 3. 2012). Dostopno na naslovu: http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmetniki/Predmetnik_splosni.pdf.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost kulturo in šport. Srednješolski izobraževalni programi (online). 2012. (citirano 26. 3. 2012). Dostopno na naslovu: <http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2011/programi/index.htm>.

Ministrstvo za okolje in prostor. Interpretacija narave, zapisnik ocenjevalne komisije (online). 2011. (citirano 26. 3. 2012). Dostopno na naslovu: <http://www.interpretacija.si/>.

Ministrstvo za okolje in prostor. Za ljubitelje narave. Učne poti (online). 2012. (citirano 26. 3. 2012) Dostopno na naslovu: <http://www.zgs.gov.si/slo/delovna-podrocja/delo-z-javnostmi/gozdne-ucne-poti-zgs/index.html>.

Orams, M. B., 1995. Using Interpretation to Manage Nature-based Tourism. Journal of Sustainable Tourism, Vol. 4, No. 2, 1995

Roškar, S. Študija izvedljivosti tematskih poti Gorenjske. Študija izvedljivosti tematskih poti Gorenjske (online). 2007. (citirano 26. 3. 2012). Dostopno na naslovu: http://www.bsc-kranj.si/resources/files/doc/tematske_poti/STUDIJA_IZVEDLJIVOSTI_TEMATSKIH_POTI_GORENJSKE.pdf.

Slovenska turistična organizacija. Strategija razvoja turističnega proizvoda pohodništva v Sloveniji (online). 2005. (citirano 12. 4. 2012). Dostopno na naslovu: http://www.slovenia.info/pictures/TB_board\atachments_1\2007\pohodnistvo_koncni_dokument_3743_5118.pdf

Zavod za gozdove Slovenije. Seznam gozdnih učnih poti v Sloveniji (ZGS 2006) (online). 2005. (citirano 26. 3. 2012). Dostopno na naslovu: <http://www.zgs.gov.si/slo/delovna-podrocja/delo-z-javnostmi/gozdne-ucne-poti-zgs/index.html>.